

У ЗЛАГОДІ З ПРИРОДОЮ...

(до 85-річчя садівника, паркобудівника, краєзнавця, письменника, громадського діяча
ВАСИЛЯ ГРИГОРОВИЧА КОРЧЕМНОГО)

*Що найкраще можна в світі мати,
Як цей сад зелений молодий,
І кого ще можна так кохати,
Як свій край –
прекрасний й дорогий.
Василь Корчемний*

В.Г. Корчемний (14.11.1931р.- 7.09.2016 р.)

Ці рядки вірша є епіграфом прожитого Василем Григоровичем Корчемним плідного і багатогранного життя на благо збереження природи і примноження добробуту людей.

На початку липня 2015 р. учасники науково-практичного семінару «Соціально-екологічна роль заповідних дендропарків України» відвідали Хоростківський дендропарк загальнодержавного значення. Це був перший об'єкт на маршруті наукової експедиції дендрологів-працівників різних дендропарків України заповідними територіям Тернопільщини та Івано-Франківщини. Проте головною подією, після відвідування дендропарку, була зустріч із його засновником – Василем Григоровичем Корчемним, який чекав на однодумців в чудовій альтанці на подвір'ї власного будинку, де всіх науковців вразило різноманіття рослин. Тут теж був мініпарк, значно молодший за Хоростківський. Василь Григорович радів зустрічі із колегами, розповідав про парк, і всі разом обговорювали шляхи його розвитку...

Учасники семінару дізналися, що Василь

Григорович проживає у м. Хоростків з 1954 р., куди приїхав після закінчення садівничого факультету Уманського сільськогосподарського інституту. З того часу працював на Подільській сільськогосподарській станції (нині Тернопільська дослідна станція Інституту кормів сільськогосподарства України). За його участю посаджено понад 150 га садів і ягідників на землях дослідної станції. Свого часу при с/г станції В.Г. Корчемний створив зимовий сад тропічних і субтропічних культур із 375 видів вічнозелених рослин. А згодом у 1972 році з гуртом ентузіастів природолюбів ним закладено дендропарк на площі 14 га у Хоросткові, що стало втіленням його юнацької мрії.

А народився цей чоловік у с. Киселі, що на Поділлі. Цей край любив понад усе і описував його природні скарби у своїх статтях та книжках. Киселівський старовинний парк, поруч з яким пройшло дитинство Василя Корчемного, сформований у ХУІІІ ст. на площі 15 га відомим майстром садово-паркового мистецтва, творцем «Софіївки» Людовіком Метцелем. Парк мав ландшафтне планування. У підніжжі парку красувався Огрудецький став з вітрильним корабликом для гостей. Мабуть щось подібне хотілося створити і В.Г. Корчемному.

В.Г. Корчемний – не тільки дендролог і паркобудівник. У Рибінському НДІ бджільництва (Росія) він вдосконалював знання пасічника. За сумлінну і творчу багаторічну працю Українська академія аграрних наук нагородила його медаллю «Почесна відзнака». В.Г. Корчемний – заслужений працівник сільськогосподарства, академік Української екологічної академії, Відмінник охорони природи України, Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців, член Національної спілки журналістів, Почесний пасічник України й Тернопілля, заслужений працівник Подільської дослідної станції, Почесний громадянин міста Хоросткова. А ще Василь Григорович – автор понад 40 книг і брошур про Хоростківський дендропарк та природу Поділля: («Хоростківський дендрологічний парк – зелена скарбниця Західного Поділля», «Зелені скарби Поділля» (про ботанічні сади і парки Вінницької, Хмельницької, Тернопільської областей), «Екзоти Поділ-

ля» (присвячена Миколі Денеці – однодумцю і подвижнику, засновнику Гермаківського дендрологічного парку), «Заповідники і парки Надзбруччя» (характеристика природного заповідника «Медобори», Яблунівського ботанічного заказника, Хоростківського дендрологічного парку, Гримайлівського старовинного парку та ін.), «Цікаві оповідання про Хоростків», «40 років дружби із золотою бджілкою», «400 років селу Киселі та багато інших».

Василь Григорович Корчемний – багатогранна особистість: науковець, садівник, бджоляр, краєзнавець, літератор, художник, бібліофіл, колекціонер, меценат, громадський і культурний діяч. До ювілейної дати (80-річчя) про нього була видана книга Іваном Миколайчуком «Василь Корчемний. Творець садово-паркового мистецтва і літератор» (Тернопіль: Лілея, 2010. – 144 с.).

Дізнатися про В.Г. Корчемного як цікаву і добру Людину найповнішою мірою можна із спогадів його колег і однодумців.

Серед них Ю.О. Клименко, завідувач відділу дендрології Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України, д.с.-г.н.:

«Вперше я зустрівся з Василем Григоровичем Корчемним у 1985 р. Тоді відділом дендрології Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР (нині – Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України) здійснювалися обстеження культивованої дендрофлори різних регіонів України. Було обстежено 40 дендропарків та парків Прикарпаття та Закарпаття, у тому числі й Хоростківський дендропарк у Тернопільській області. Цей парк, площею 18 га, було засновано лише у 1972 р., але у 1983 р. (на 11 році існування) він вже був внесений до природно-заповідного фонду України як об'єкт загальнодержавного значення. То ж було дуже цікаво побачити дендропарк, який так стрімко став одним з кращих у країні, та зустрітися з його засновником. Отже ми приїхали експедиційною машиною у Хоростків, і нам перший зустрічний показав дорогу до дендропарку. Ледь ми зупинилися у входу та зайшли у парк, як назустріч нам попрямував привітний чоловік. Це й був Василь Григорович Корчемний. Ми познайомилися, Василь Григорович дуже зрадів, що вчені з Києва приїхали дослідити створений ним дендропарк і запросив нас на екскурсію. Парк був молодим, але вражав красою, доглянутістю та розмаїттям видів та культурварів. Енергійний господар міг про кожну рослину розповісти цілу історію: звідки і

яким чином вона була отримана, як вона росла на розсаднику, як перенесла пересадку на територію дендропарку та багато іншого. Без його допомоги нам би не вдалося швидко та якісно провести дослідження, які були опубліковані у 1992 р. (Чуприна П.Я., Пархоменко Л.И., Клименко Ю.А. Культурная декоративная дендрофлора Прикарпатья и Закарпатья // Интродукция и акклиматизация растений. – 1992. – Вып. 17. – С. 33-45). Отримані нами відомості підтверджували, що за кількістю видів та культурварів дендропарк у разі перевищував показники більшості міських парків.

Вдруге у Хоростківський дендропарк я попав у 1996 р. під час експедиції з обстеження старовинних парків Тернопільської області. За роки, що минули, дерева та куці у парку значно вирости. Це, а також ретельний догляд, мали наслідком те, що насадження справили на нас дуже сильне враження. Василю Григоровичу було що показати і було чим пишатися. Завдяки дендропарку Хоростків набув слави, щоб відвідати цей витвір садово-паркового мистецтва відвідувачі з інших міст готові були подолати значні відстані. Були проведені дослідження парку, зокрема складено його план, вперше опублікований у 1997 р. (Клименко А.В., Клименко Ю.А. Хоростковський дендропарк // Проблеми ландшафтної архітектури, урбоекології та озеленення населених місць. Матеріали Першого міжнародного семінару. – Т. I. – Львів, 1997. – С. 197 – 198), а потім перевиданий у 2015 р. (Клименко Ю.О., Клименко А.В. Моніторингові дослідження Гермаківського та Хоростківського дендропарків загальнодержавного значення (Тернопільська область) // Соціально-екологічна роль заповідних дендропарків України: Збірка наукових статей. – Полтава: Дивосвіт, 2015. – С. 34-47).

Але не менші враження ніж від парку, залишилися від спілкування з Василем Григоровичем. Коли зустрічаєшся з такою людиною, то дійсно розумієш, що все вирішується саме конкретною особою, яка робить конкретну справу. Любов до рослин, ентузіазм, організаторські здібності – все це та багато іншого з'єдналося у одній людині, і ось перед нами дивовижний витвір її розуму та рук.

Потім ми ще кілька разів зустрічалися (на конференціях, семінарах тощо). І завжди Василь Григорович говорив про Хоростківський дендропарк, про можливості збільшення його дендрологічної різноманітності. Під час останньої зустрічі у 2015 р. його вже більше хвилював стан дендропарку та питання підго-

товки такого фахівця, який би міг продовжити його справу. А тепер наш обов'язок підтримати та зберегти те, чому Василь Григорович Корчемний присвятив своє життя».

Своїми спогадами поділився професор Царик Л.П., завідувач кафедри геоєкології Тернопільського національного педагогічного університету, д. геогр. н.:

«Не відношу себе до тих, які підтримували тісні контакти з Василем Корчемним, однак я обожнюю людей одержимих ідеєю збереження і відтворення природи. Це справжні патріоти України. Такою людиною був Василь Корчемний.

Зустріч із В.Г. Корчемним (у центрі) у липні 2015 р. Зліва направо: Царик Л.П., П'ятківський І.О., Байрак О.М., Черняк В.М., Клименко Ю.О., Лукіша В.В.

Згадую як у 1995 році була започаткована міжнародна співпраця географічного факультету ТДПУ з Вищою педагогічною школою м. Кельце (Польща) в рамках обміну студентськими групами для проходження комплексної географічної практики. Одним із об'єктів проходження практики був обраний Хоростківський дендропарк і науково-виробниче об'єднання «Еліта». Скільки старань і праці було вкладено директором дендропарку В Корчемним і його командою, щоб якнайкраще репрезентувати колекції і створити ідеальні умови для відвідувачів. Його професійний екскурс парковими ландшафтами давав вичерпний матеріал про цю людину не тільки як фахівця дендролога, а й природолюбця, природодослідника, патріота і знавця заповідної справи. Все зроблене ним у парку – це вкладена частинка розуму і серця».

Серед дендрологів, котрі добре знали і співпрацювали із В.Г. Корчемним – професор Черняк В.М., завідувач кафедри садово-паркового господарства Білоцерківського аграрного університету, д.б.н., який згадує:

«Василь Григорович Корчемний відомий як людина-мрійник. Навчаючись в Умані, він ознайомився з парком Софіївка і мріяв закласти на Холодному Поділлі такий же гарний парк. Збіг обставин дозволив йому зібрати кошти та придбати в Нікітському ботанічному саду цінні саджанці, щоб зайнятися ступінчастою акліматизацією низки нових видів. Таким чином з'явилися у парках Тернопільщини криптомерія японська, різні види кипарисовиків, культуривари туй. Для Кременецького ботанічного саду разом з М.П. Чайковським він збирав рослини у лісництвах Тернопільської області, значну кількість видів передав із Хорост-

ківського дендропарку. Василь Григорович був оптимістом, природолюбом, пасічником, поетом, художником, високодуховним віруючим чоловіком. В.Г. Корчемний найбільше переймався тим, щоб Хоростківський дендропарк зберігся на віки, тому парку слід надати ім'я цієї чудової працелюбною, багатогранною людиною.

«Вічна пам'ять на віки.»

Кожна зустріч із В.Г. Корчемним – незабутня різними моментами, які як фотофакти спливають у пам'яті. Із спогадів д.б.н. Байрак О.М.

У Хоростківському дендропарку, 2009 р.

«На моє прохання ознайомитися із дендропарками Тернопільщини «Хоростківський» і «Гермаківський» професор Черняк В.М. організував одноденну експедицію 7 травня 2009 р. Так я вперше зустрілася із Василем Григоровичем: він ішов назустріч по центральній алеї – Людина, котра майже 40 років тому ініціювала створення дендропарку у містечку Хоростків і власноруч розбудовувала і доглядала його всі ці роки. День видався прохолодним, ішов

дощ. Але це не завадило нам здійснити дивовижну подорож у царство рослин Хоростківського дендропарку, яку провів його засновник. Василь Григорович розповідав дуже цікаву історію створення кожної ділянки, характеризуючи особливості росту тих чи інших рослин. З гордістю показував сад магнолій, хвойні екзоти, скульптури із тису, туй. Вразило різноманіття ландшафтних груп, напрочуд вдале поєднання цінних форм дерев і кущів. На моє питання: що надихнуло його на створення дендропарку – він замрійливо відповів: «Софіївка», стежинами якої я ходив щодня, навчаючись в Умані...» А іще він надзвичайно поетично розповідав про природу Поділля, якій присвятив чимало книжок.

...Наступна зустріч відбулася влітку 2013 р. Василь Григорович вже не міг ходити парком, ми сиділи біля маленького будиночку (робоче приміщення у парку) і спілкувалися: Василь Григорович згадував «сторінки» з історії розбудови парку, ми розповідали про інші дендропарки...

... Про зустріч із учасниками семінару у 2015 р. Василь Григорович згадував у телефонних розмовах.

... Я часто переглядаю книжки Василя Григоровича Корчемного. І при цьому чую його голос – Людини, закоханої у свій край, знавця таємниць природи, які передавав іншим у рядках книжок і авторських малюнках. І уявляю його добре обличчя із щирою посмішкою. Він прожив щасливе життя!..»

У розмові із Василем Григоровичем неодноразово звучало, що найдорожчим у житті є його діти і дітище – Хоростківський дендропарк, з вдячністю за створення якого його буде згадувати не одне покоління вчених-дендрологів і жителів краю. А наше завдання – зберегти зелену перлину Поділля Хоростківський парк як цінну колекцію екзотів в пам'ять про його засновника Василя Григоровича Корчемного.